

tionem sensum perduceretur, visum est esse coniugendum, quorum remedio plurimum momenti ad durabilem & efficacem reformationis executionem collatum iri. Sunt igitur selecta sex media quæ sequuntur. I. Infractio studiorum potissimum sacrorum. II. Examen ordinandorum ad sacra ministeria & Prælaturas institutorum. III. Officiorum seu munerum susceptorum sedula perfunctio. IV. Visitatio Archiepiscopalis, Episcopalis, Archidiaconalis, & eorum quibus hoc incumbit. V. Synodorum frequens celebratio. VI. Jurisdictionis Ecclesiasticæ jam propemodum collapsæ & abusu depravatæ restitutio.

De primo medio, quod est studiorum infractio.

3. Primum quidem, instauracionem studiorum quoad ea, quæ reformatio & Ecclesiæ necessitas exigit, nemo præstitit melius quam Scripturarum sacrarum, Canonum & munerum Ecclesiasticorum peritus. Sive enim regere Ecclesias, & populum docere, sive hæreticos convincere, & Scripturarum aperire mysteria, sive Sacramenta conficere eaque administrare, sive examinare ex ordine ministros Ecclesiæ, sive visitare Dioeceses, aut Synodos celebrare, vel iudicia Ecclesiastica exercere oportet, scientia opus est; alioqui ut inquit in Evangelio Christus: *Si cæcus cæco ducatur præstat, ambo in foveam cadent.* Quo etiam modo Isaias indoctos Ecclesiæ Prælatos cæcos & mutos appellat, dicens: *Speculatores ejus cæci nescierunt universi, canes muti non valentes latrare.* Non valentes etiam vellent, latrare, id est officia sua exequi. Ergo providetur 1. ne ulli suspectorum morum aut fidei Ludimagistri ac professoris Scholis præstantur, nisi de quorum probis moribus & Catholica fide constet, facta de his inquisitione ac examine. 2. Ne communibus & approbatis deditis docendi formis compendiosis quasdam regulas & extraordinarias confectentur. 3. Ut certo cujusque hebdomadæ die discipulos edoceant receptas ab Ecclesiæ regulas fidei & morum. 4. Ne illi prælegantur auctores, qui sinceram religionem aut mores pervertere queant. 5. Ut seligantur ex studiosis & bonæ expectationis ex singulis Cathedralibus juvenes Canonici mittendi ad studia Universitatum, in quibus triennio sacris Scripturis & Theologicis disciplinis informantur, & ubi conducere videbitur; hoc etiam tempus prorogetur, qui tempore studii præbendarum suarum integros percipiunt fructus, non tamen distributiones. Singulis autem annis testimonia certa perquirantur, utrum in studiis & bonis moribus proficiant, & an vanis se studiis addicant. Debent tamen studiosi providere, ut ipsi absentibus aliis eorum in divinis suppleant vices. Qui vero ad Universitates missi desideres ac otiosi comperti fuerint, ab eorumdem privilegiorum usu & fructuum perceptione repellantur. 6. Ut Theologus in prædictis Ecclesiis alatur, qui Clericos omnes, qui sunt de gremio, doceat, cui præter præbendam stipendium a Choro absentis, prædicationem legem, simulque ipso quo legit die, concedantur. Jampridem Concilium Lateranense tertium sub Alexandro Papa III. can. 18. constituit, providendum esse in singulis Cathedralibus de beneficio uni Magistro, qui Clericos ejusdem Ecclesiæ & alios pauperes gratis doceat. Et habetur c. 1. de Magistris. Itemque postmodum Concilium Tridentinum sess. 23. c. 18. de reformatione. Et sub Innocentio Papa III. Concilium quartum Lateranense can. 11. jubet, constitui Theologum, qui Sacerdotes & alios doceat sacramenta Paginam, & ea quæ ad curam animarum spectant. Et habetur cap. quia nonnullis, de Magistris. Quam deinde constitutionem innovavit Concilium Tridentinum sess. 5. cap. 1. de reformatione.

4. Bonifacius Papa VIII. hac ratione permotus sic dicitur cap. cum ex eo, de elect. in 6. *Quia Ecclesia, inquit, ad sui regimen viris litteratis permaxime noscitur indigere, presentis constitutione sancimus, ut Episcopi eorumque Superiores cum his, qui hujusmodi Ecclesias (loquitur autem de Parochialibus) obtinent, vel in futurum obtinerint, dispensare possint libere quod usque ad septennium litterarum studio insistentes promoveri minime teneantur, nisi ad Ordinem Subdiaconatus dumtaxat, ad quem infra prædictum annum recipiendum (ne sicut a multis de Christi patrimonio sublimatis olim factum esse dicitur, a statu discedere clericali) omnino astringi volumus; & nisi receperint, poena contenta in dicto Lugd. Concilio eo ipso percipi. Porro prædicto septennio durante, iidem Episcopi & Superiores sollicite providere curent, ut per bonos & sufficientes vicarios ab eis in hujusmodi Ecclesiis deputandos animarum cura diligenter exercetur, & deseruiatur laudabiliter in divinis: quibus de ipsarum Ecclesiarum proventibus necessaria congrue ministrantur. Elapso vero dicto septennio, cum quibus fuerit, ut dictum est, dispensatum, ad Dia-*

conatus, & Presbyteratus Ordines infra annum se faciant promoveri. Alioqui ex tunc dictam poenam (nisi iusta de causa id omiserint) ipso jure se noverint incursumos.

5. Ceterum ne variis, & inutilibus studiis Legum & Physicæ monachi a monasteriis & laudabilibus ecclesiasticisque litteris divelli possent; Alexander Papa III. in Turonensi Concilio excommunicationi aliisque poenis subiecit monachos quoscumque, extra claustra egressos ad leges & physicas disciplinas perdificandas, ut habetur in cap. non magnopere, ne Cler. vel monac. facult. neg. se immisc. Deinde Honorius Papa III. eandem latæ poenæ sententiam extendi iussit ad quoscumque Ecclesiasticos Presbyteros alioque, quicumque dignitatem vel personatum possiderit: ut statuitur cap. super specula. eod. tit. Similiter ex causa Concilium Carthaginense quartum, can. 16. Episcopis vetat lectionem librorum gentilium. Et citatur dist. 37. c. Episcopus gentilium.

6. Judicavit tamen Ecclesia, necesse esse ad infidelium, præsertim Hebræorum, nec non Mahometanorum conversionem, ut in primariis & Catholicis Universitatibus, quæ sunt Romana, Parisiensis, Bononiensis, Oxoniensis, & Salamanticensis, publice prælegantur a peritissimis & distinctis Magistris tres Lingue, ex præscripto Clementis Papæ V. in Concilio Viennensi: ut refertur Clem. 1. de Magistr. scilicet Hebraica, Chaldaica, & Arabica.

7. Verumtamen Legum studii non perinde inensus videtur fuisse Bonifacius VIII. ac fuerunt Alexander III. & Honorius III. tametsi enim jus omne civile circa leges versetur; quia tamen innumeri Ecclesiastici universi ex Orbe Romam confluerent solent, constituit c. cum de diversis, de privilegio in 6. ut Romæ incessanter a publicis Professoribus doceatur utrumque jus, Canonicum & Civile, ut Clerici advenæ inde proficiant, & studii privilegio istius recipiant integre proventus suos Ecclesiasticos.

8. In decretalibus Gregorii IX. sub tit. de Magistris, leguntur functiones Concilii Lateranensis tertii sub Alexandro III. habiti, de constituendo in Ecclesiis Magistro, qui Clericos & cum his pauperes pueros laicos gratis doceat. Et quæ sanxit quartum sub Innocentio III. Lateranense Concilium de Theologis, quibus incumbat onus sacras litteras explicandi cum Sacramentorum accurata doctrina. Sic enim adimplebitur prophetica illa benedictio: *Labis sacerdotis custodient scientiam, & legem de ore ejus requirent, quia Angelus Domini exercituum est.* Longeque amovebitur prophetica illa interminatio: *Quia tu scientiam repulisti, ideo repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.* Denique eodem tit. de Magistris, comprehenditur pariter Honorii III. constitutio sapientissima: ut Ecclesiarum Prælati & Capitula eos, quos præstantioris indolis esse percipiunt Clericos, ad studia Theologia transmittant: quibus si proprii proventus non sufficiant, aliunde necessaria vitæ sumantur integro quinquennio. Ita fiet, ut falso exita complectar Danielis vaticinium: *Qui docti fuerint, fulgebunt ut splendor firmamenti: & qui ad justitiam erudunt multos, quasi stella in perpetuas æternitates.* Prout vero plus aut minus promotus fuerit Clericus ad studia capessenda, sufficet aliquibus anni unius studium, quibusdam biennii, aut triennii, aliis progrediendum erit ad Honorii quinquennium. Erant fortasse nonnulli, quorum studia sint ad usque Bonifacii septennium proroganda. Atque utinam cum studio veræ sapientie cultum puræ sanctæque Religionis in unum quasi complexum copalemus!

De secundo medio, quod est examen Ordinandorum.

9. Deinde visum fuit ad stabilem & duraturam Ecclesiasticæ Ordinis reformationem comparandam, necessarium esse, ut iniciandi sacris Ordinibus rite examinentur. Hi vero, qui ad Prælaturas & regimen animarum assumuntur novo eidemque rigidiore examini subjiciantur: propterea quod mortales omnes sequi quotidie suum genium experiamur, & asinum manere asinum, etiam exuviis leonis induatur: atque ita evenire, ut quem vitium dediti homines assumuntur ad dignitates & prælaturas, vertant dignitates & prælaturas, non quod oportet, sed vel ad avaritiam implendam, vel in ventrem saginandum, aut ad fastum & pompam, quidam etiam ut in luxu & deliciis vivant. Quibus profecto rebus fit, ut plane in diversum abeant officia & munera divina iustitiam, nec fere ulla sit animarum & Ecclesiasticarum rerum vera cura, sed imagines tantum & apparatus; nec seria bene instituta reformationis executio, sed major indies morum & doctrinæ corruptela.

Quamobrem in primis statuimus & ordinamus, ne quis ad sacrorum Ordinum perceptionem admittatur, nisi diligenter

genter examinatus de fide, quam teneat, de affectu, quo ducatur ad petendos Ordines, de scientia, quæ sufficiat ad Ordinis, quem perit, ministeria explenda, de moribus Ordinem decentibus, & atque legitima. Quare matura præhabita deliberatione declaramus, Episcopos non debere aliorum examinationibus perfunctorie factis statim acquiescere, atque ita inutiliter & indignos homines, nonnunquam etiam sceleratos ab aliis forte, quos ea cura non admodum tangit, dignos prædicatos, sacris illis Ordinibus contra conscientiam propriam insignire. Eaque de causa requirimus Provincie nostræ Episcopos in Domino, ut vel ipsimet huic suo muneri satisfaciant, vel curam illam imponant viris piis, doctis, & de Ecclesiæ profectu sollicitis, quorum diligentia sit eis explorata, nisi certissimo experimento cognoverint, Scholasticum, vel eum, ad quem id officium pertinet, diligentiam talem, cui merito fident, adhibuisse.

10. Secundo statuimus, ut nemini post hac (ubi digna & iusta causa non est) dentur licentia Ordinibus extra suam diocesim recipiendi, nisi sit prius iuxta modum præscriptum in sua Dioecesi examinatus. Ad hoc enim compertimus quosdam licentia petere, ut examen subterfugiant.

11. Tertio statuimus, quoniam non oportet sacros Ordines quasi firmiter suscipere, ut quemadmodum jungendi matrimonio trina proclamatione populo denunciantur, ita majoribus Ordinibus iniciandi trina proclamatione denunciantur in Ecclesia Parochia, quam inhabitant, ad petendam impedimenta, si que sunt, quæ debeat Parochus Episcopo aut Officialibus ejus significare.

12. Quarto mandamus, ut volentes ad Subdiaconatus vel Diaconatus Ordinem promoveri, præsententur, & dentur in Ecclesia Parochia sua feria quarta diem ordinationis præcedente, ac eodem & sequenti die examinentur hora, quam eis constituit examinatores. Promovendi vero ad Sacerdotii gradum dent nomina sua feria quinta ante diem ordinationis, quibus similiter statuetur hora, cum simul ob multitudinem examinari non possint. Asserant vero omnes promovendi secum testimonia non modo suo Parochorum, verum etiam præceptorum, aut proborum viro- rum, apud quos majorem vite partem transegerunt, per examinatores discutienda, unde possit Episcopo, utrum ir- reprehensibiles sint, constare.

13. Quinto statuimus & ordinamus, ut nemo electus confirmetur, nemoque presentatus ad dignitates vel animarum curam instituatur, priusquam sit a suo Episcopo, aut Archidiacono Episcopi, aut in parte Vicario, alii- que sacrarum Litterarum, Canonum, & traditionum Ecclesiasticarum peritis, quos Episcopus vel Archidiaconus ad hoc designabit, examinatus & comprobatus idoneus, possitque & velit muneri, ad quod vocatus est, pro virili satisfacere, & formulam reformationis, qua parte eum concernit, exequi. Quod si quis Archidiaconorum, vel jus instituendi habentium, contra hanc constitutionem præsumpserit aliquem non ita examinatum investire, ipse quidem pro iudicio Episcopi per certum tempus ab officii sui executione, & fructuum perceptione suspendatur: infirmitas vero eo usque, donec Episcopo comprobabitur qualificatus & idoneus. Neque tamen pro examen Episcopale derogatum volumus juri examinandi, si quod alii Prælati habent.

14. Sexto ad hæc statuimus & ordinamus, ut in permutationibus & resignationibus beneficiorum eadem cura adhibeatur examinandi eum, in cuius favorem permutatio vel resignatio concepta est. Et præsertim diligens fiat inquisitio, etiam per diserta iuramenta, num permutatio sit ad contendum simonia vitium fraudulenter excogitata ac simulata; Quod si vel ex presenti tempore, vel in posterum compertum fiat pactioem illicitam & jure non probatam intercessisse, uterque permutantium pro simonica fraude puniatur.

De tertio medio, quod est officiorum perfunctio.

15. Non prodest ad Ecclesiæ ædificationem & reformationem, Prælatos & Pastores curam animarum habentes fuisse diligenter examinatos, probatos, & legitima manuum impositione institutos atque admittos, nisi præsentent etiam officium, ad quod sunt vocati, & ejus gratia stipendia ab Ecclesia percipiunt. Idcirco pro consequenda reformationis executione curandum est, ut Prælati & Pastores suo munere strenue perfungantur. Quod nisi fiat, jacent omnia, quæ reformatio exigit.

In primis igitur sancimus & statuimus, ut Episcopi, Archidiaconi, & omnes, qui functionem munerum suorum non per se, sed per Ministros aut Commissarios aut Collectores solent obire, vices suas non committant hominibus levibus, vitiosis, aut conjugatis, sed tantum Ecclesiasticis gravibus & probate opinionis viris. Caballarii, Notitia Ecclesiastica.

16. Secundo, ad tollendum gravem & scandalosum abusum, quo quidam pecunias ablatis comparant sibi a Prælati commissiones & officia, non saltem animarum, sed pecuniam uberiores ex officiis quærentes, statuimus & mandamus, ne quis Prælati, cuiuscumque sit dignitatis, suam jurisdictionem & munera ulli Commissario seu collectori, licet Ecclesiastico, plus offerenti, pro pecunia, aut pro certo annuo censu, committat vel vendat, sub poena excommunicationis, quam emens seu pecuniam pacificens ipso facto incurrat, vendens vero præter poenas canonicas, amittat etiam actionem pactam pecuniam exigendi: decernentes, contractum illum illicitum esse, a jure damnatum, nullumque esse, & haberi debere.

17. Tertio, quia magno populi Christiani scandalo quidam, ad quos pertinet vitiorum correctio, relinquunt peccata ob pecunias & munera impunita, non pendentes pendendum esse crimen, crimina non coercere; nec quidquam esse, quod atrocius Episcopos & Prælatos coram Deo accuset, quam hujus rei neglectus. Idcirco deliberatione cum Concilio habita, mandamus & sancimus, ne Episcopi, Archidiaconi, vel alii jurisdictionem habentes, aut alii Officialis, eorumque commissarii vitiorum correctiones dissimulent, permittentes cuiquam pecunia munerum, vel necessitudinis cuiuscumque gratia in eis herere: sed delicta præterita castigant penitentia salutari pro delicti gravitate imposta, nec penitentia loco pecuniam emungant, proposita canonica poena in contravenientes suspensionis ab officio, privationis, aut beneficiorum Ecclesiasticorum amissionis.

18. Quarto, querela est Collegiorum, Præpositos quosdam, ad quos præstito juramento pertinet jura & statuta Ecclesiarum tueri atque defendere, nihil agere minus; sed percipere tantum amplios fructus, ceterum Ecclesias, quarum causa illos percipiunt, relinquere incultas aut indefensas, immemores juris jurandi, & illius, quod beneficium propter officium datur. Hinc decernimus & statuimus, ut si istiusmodi Præpositi a suis Collegiis ad honorum, privilegiorum, jurium & statutorum defensionem, expensis Capitularum, & necessitatis tempore vel imminente discrimine, muneri suo satisfacere neglexerint, & inde Ecclesia illa seu Collegium damnum accipiat, in poenam incidant pro damni accepti magnitudine, & Præpositi negligentia, ab Episcopo seu Superioribus taxandam & moderandam.

19. Quinto, quia videmus Decanos absentibus, vel officio suo segre perfunctibus, levissimorum quorundam Canonicorum & Vicariorum insolentiam prævalere fere adversus meliores, pietatem & zelum bonorum haberi ludibrio, officia negligi divina, neque rite neque ab omnibus persolvi; cantum præcipitari, vitæ & morum honestatem periclitari, disciplinam prorsus nullam esse; breviter, licere pravis quibusque, quidquid libeat. Præcipimus idcirco & mandamus, ut Decani apud suas Ecclesias personaliter resideant, & officio suo per seipsos strenue perfungantur, excessusque subditorum, quoties opus erit, castigent, sub poena privationis fructuum Decanatum, pro rata temporis, quo absque causa rationabili non residerint, fabrica aut pauperibus applicandorum, ubi alias non est poena digna contra non residentes decreta; nisi forte necessitatis causa contigerit eos abesse: quo casu Capitulari alicui, qui suscepti officii rationem reddere possit, quemque inferiores reverentur, vices suas committant, nisi talem absentis Vicarium peculiaria Collegiorum statuta designent.

20. Sexto, idem statuimus de Abbatis Collegiorum nobilium virginum Canonissarum, quas tanto magis oportet Collegiis suis adesse & perpetuo residere, quanto virgines illæ maiori custodia sunt dignæ. Quibus præterea mandamus, ut diligenter observent, num omnes in dormitorio communi nocte decumbant, & in habitu ipsas decente incedant, ac Horas Canonicas rite persolvant, ceteraque, quæ reformationis Casarene formulæ & probata earum constitutiones exigunt, diligenter observent, sub poena suspensionis a perceptione fructuum in fabricam Ecclesie applicandorum, donec pareant. Illas vero Abbatissas, quæ duobus Collegiis contra decreta Sanctorum Patrum præpositæ sunt, & duorum in se recipiunt curam, censendas decernimus iuxta decretum de restringenda pluralitate beneficiorum inferius paulo subiectum.

Huc refer Canones vetantes unum Abbatem duobus præesse Monasteriis, quales sunt Agathensis Concilii can. 57. & Epaoensis can. 9. citati in Decreto Gratiani, 21. q. 1. c. unum Abbatem.

21. Septimo mandamus & precipimus, ut Abbates quorumbet Monasteriorum, non nisi intra monasterium septa, cum fratribus habitent, nec moram longam extra ea trahant.

22. Octavo cupientes ex animo quantum in nobis est, prohibere ac tollere odiosum illud & infatigabile, (quod